

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT
OŚRODEK INFORMACJI

629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
693 - 46 - 92, 625 - 76 - 23

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89

INTERNET

<http://www.cbos.pl>

E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/169/2004

OPINIE O STOSUNKACH POLSKO-NIEMIECKICH I REPARACJACH WOJENNYCH

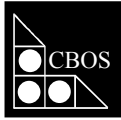
KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, PAŹDZIERNIK 2004

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku
13 października 2003 roku

OPINIE O STOSUNKACH POLSKO-NIEMIECKICH I REPARACJACH WOJENNYCH

- Polacy na ogół nie dostrzegają pogorszenia stosunków polsko-niemieckich w ciągu ostatniego roku. Negatywne zmiany we wzajemnych relacjach zauważyła niespełna co trzecia osoba (32%). Pozostali respondenci uważają, że w tym czasie stosunki polsko-niemieckie nie zmieniły się (27%) lub nawet poprawiły (32%).
- Mimo iż większość Polaków nie zauważyła pogorszenia stosunków polsko-niemieckich w ciągu minionego roku, w ostatnich latach stopniowo malało przekonanie, że możliwe jest pojednanie między Polakami i Niemcami. We wrześniu 2002 roku 80% Polaków deklarowało wiarę w możliwość takiego pojednania, a w lipcu 2003 roku - 75%. Przed niespełną pół rokiem (w maju br.) 69% Polaków deklarowało optymizm w tej kwestii, a obecnie - 62%. Zwiększyła się również liczba osób wyrażających sceptycyzm w tym względzie: z 19% we wrześniu 2002 roku, 24% w lipcu 2003, 28% w maju br., aż do 30% obecnie.
- Ponad połowa Polaków (łącznie 52%) skłonna jest zgodzić się z decyzją polskiego rządu, aby - wbrew uchwale Sejmu - nie domagać się reparacji wojennych od Niemiec: 14% z nich popiera ją bezwarunkowo, a 38% uważa, że rezygnacja jest słuszna, ale tylko jeśli jednocześnie zablokowane zostaną możliwości dochodzenia roszczeń finansowych przez obywateli Niemiec za mienie pozostawione w Polsce. Więcej niż co trzecia osoba (35%) uważa, że polski rząd powinien się domagać odszkodowań wojennych od Niemiec niezależnie od tego, jak rozwiązana zostanie sprawa niemieckich roszczeń finansowych.

We wrześniu br. Sejm jednogłośnie przyjął uchwałę, w której stwierdził, że Polska nie otrzymała dotychczas reparacji wojennych od Niemiec, wezwał też polski rząd do podjęcia działań w tej sprawie. Ponadto - odnosząc się do niemieckich roszczeń majątkowych - posłowie stwierdzili, że nasz kraj nie ponosi żadnych zobowiązań finansowych wobec obywateli RFN. Sejm zaapelował także do niemieckich władz o uznanie bezzasadności i bezprawności roszczeń odszkodowawczych przeciwko Polsce. Posłowie wezwali polski rząd, aby podjął kroki w sprawie uznania przez RFN ewentualnej odpowiedzialności odszkodowawczej za szkody poniesione przez obywateli niemieckich w wyniku przesiedleń i późniejszych procesów repatriacyjnych. Uchwała Sejmu wzbudziła liczne kontrowersje w kraju i w większości krytyczne reakcje u naszych zachodnich sąsiadów. Jej zwolennicy mówili przede wszystkim o konieczności przeciwdziałania próbom zamazywania odpowiedzialności Niemiec za skutki II wojny światowej i stawiania się Niemców w roli ofiar, natomiast przeciwnicy wskazywali na niebezpieczeństwo uprawiania „polityki historycznej”, w wyniku której mogą poważnie ucierpieć stosunki polsko-niemieckie.

II WOJNA ŚWIATOWA - ODLEGŁE WYDARZENIE HISTORYCZNE

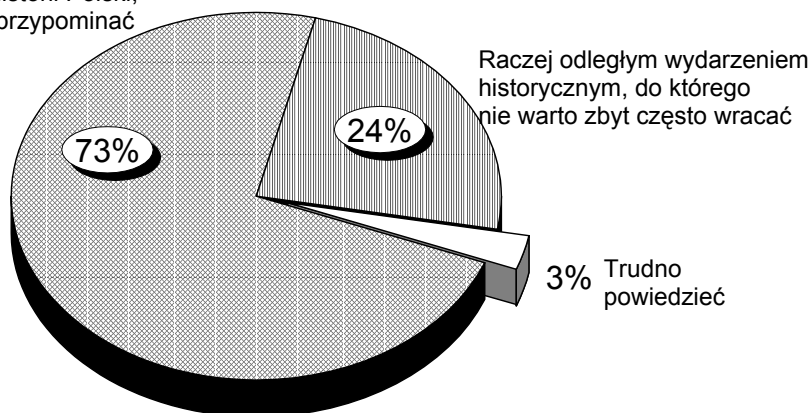
CZY CIĄGŁE ŻYWA CZĘŚĆ HISTORII POLSKI

Mimo iż od zakończenia II wojny światowej minęło prawie 60 lat, większość Polaków ma do tego wydarzenia osobisty emocjonalny stosunek¹. Wojna ta jest dla nich ciągle żywą częścią historii Polski, o której należy stale przypominać.

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (173) zrealizowano w dniach 1-4 października 2004 roku na liczącej 988 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

RYS. 1. CZYM JEST DLA PANA(I) OSOBIŚCIE II WOJNA ŚWIATOWA?

Ciągle żywą częścią historii Polski,
o której trzeba stale przypominać

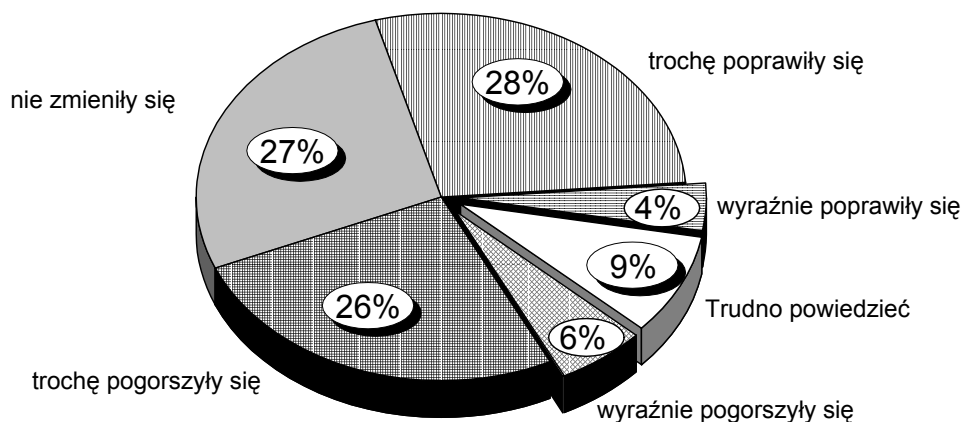

Co ciekawe, emocjonalny stosunek do II wojny światowej nie wiąże się w sposób wyraźny z wiekiem. Rozkład odpowiedzi na pytanie o nastawienie do wojny jest prawie taki sam wśród respondentów najmłodszych i najstarszych. Niemal we wszystkich kategoriach, wyróżnionych ze względu na wiek, od jednej czwartej do jednej piątej badanych twierdzi, że II wojna światowa jest dla nich raczej odległym wydarzeniem, a około trzech czwartych uważa, że jest to nadal żywa część historii naszego kraju. Stosunkowo najrzadziej emocjonalny stosunek do II wojny światowej deklarują osoby w wieku od 55 do 64 lat - dla co trzeciej z nich jest to już odległe wydarzenie historyczne.

POSTRZEGANIE STOSUNKÓW POLSKO-NIEMIECKICH

Wydarzenia ostatnich miesięcy związane przede wszystkim z podnoszeniem kwestii wzajemnych roszczeń, ale także spory wokół unijnej konstytucji dotyczące głównie sposobu podejmowania decyzji w Radzie UE, a jeszcze wcześniej - kontrowersje wokół interwencji w Iraku sprawiły, że zaczęto mówić nawet o kryzysie w stosunkach polsko-niemieckich. Pomimo tego rodzaju niepokojących diagnoz Polacy nie dostrzegają pogorszenia w relacjach między Polakami i Niemcami w ciągu ostatniego roku. Negatywne zmiany we wzajemnych kontaktach zauważyła niespełna co trzecia osoba (32%). Pozostali respondenci uważają, że w ciągu ostatniego roku stosunki polsko-niemieckie nie zmieniły się (27%) lub nawet poprawiły (32%).

RYS. 2. CZY, WEDŁUG PANA(I), W CIĄGU OSTATNIEGO ROKU STOSUNKI POLSKI Z NIEMCAMI:

Z im większą uwagą śledzą ankietowani wydarzenia polityczne, tym częściej skłonni są mówić o pogorszeniu stosunków polsko-niemieckich w ciągu ostatniego roku. Wśród tych, którzy określają swoje zainteresowanie polityką jako duże, niekorzystne zmiany we wzajemnych relacjach zauważa co druga osoba. Co trzecia osoba z tej grupy dostrzega jednak w tym okresie poprawę stosunków polsko-niemieckich.

Tabela 1

Zainteresowanie polityką	Czy, według Pana(i), w ciągu ostatniego roku stosunki Polski z Niemcami:			
	poprawiły się	nie zmieniły się	pogorszyły się	Trudno powiedzieć
	w procentach			
Duże	32	16	50	2
Średnie	30	29	36	4
Małe	33	29	26	12
Żadne	32	28	16	24

Niedostrzeżenie przez Polaków pogorszenia stosunków polsko-niemieckich w ostatnim okresie można jednak tłumaczyć nie tylko niewielkim zainteresowaniem polityką dużej części z nich. Wydaje się, że Polacy zdążyli się już pogodzić z istnieniem spraw, które mogą powodować napięcia we wzajemnych relacjach, czy to mających odniesienie do przeszłości (jak np. idea budowy w Berlinie Centrum przeciwko Wypędzeniom), czy też

związanych z funkcjonowaniem UE, i podchodzą do nich z dystansem. Uchwała Sejmu, choć w istocie stanowi nową jakość we wzajemnych stosunkach, jako wypowiedź polskich władz reprezentujących cały naród wpisuje się najwyraźniej - w odczuciu społecznym - w ciąg ostatnich sporów i nieporozumień. Nie bez znaczenia dla postrzegania wzajemnych relacji jest także to, że pomimo istniejących nieporozumień rządy obu krajów podejmują starania, by nie ucierpiały na tym dobrosąsiedzkie stosunki. Przykładem tego jest udział kanclerza Schrödera w uroczystościach związanych z rocznicą wybuchu Powstania Warszawskiego czy też niedawne spotkanie premiera Marka Belki i kanclerza Niemiec, podczas którego obaj politycy zdecydowanie odcięli się od jakichkolwiek roszczeń odszkodowawczych po obu stronach.

Mimo iż większość Polaków nie zauważyła pogorszenia stosunków polsko-niemieckich w ciągu minionego roku, w ostatnich latach stopniowo malało przekonanie, że pojednanie między Polakami i Niemcami jest możliwe. Od maja do października bieżącego roku odsetek osób wierzących w możliwość takiego pojednania zmniejszył się o 7 punktów, ale od września 2002 roku już o 18 punktów. Liczba osób wyrażających sceptycyzm w tej kwestii wzrosła tylko nieznacznie w ciągu ostatnich pięciu miesięcy (od maja br. o 2 punkty), ale już wyraźniej od września 2002 roku (o 11 punktów). Oznacza to, że opinie na temat możliwości polsko-niemieckiego pojednania są obecnie najgorsze od maja 1995 roku. Pomimo wzrastającego sceptycyzmu w tej kwestii nadal większość naszego społeczeństwa wierzy w możliwość trwałego porozumienia między Polakami i Niemcami.

Tabela 2

Czy, Pana(i) zdaniem, pojednanie między Polakami i Niemcami jest:	Wskazania respondentów według terminów badań															
	II '90	II '91	V '92	VI '93	VI '94	V '95	V '96	VI '97	VI '98	IV '99	V '00	V '01	IX '02	VII '03	V '04	X '04
	w procentach															
- możliwe	47	63	51	50	58	60	65	73	68	73	76	76	80	75	69	62
- niemożliwe	50	34	46	48	41	39	33	25	24	26	23	23	19	24	28	30
Trudno powiedzieć	2	3	2	2	1	1	1	2	8	1	1	1	1	1	3	8

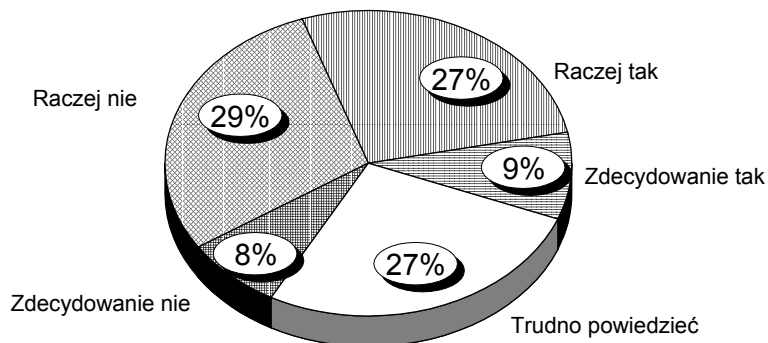
Przekonanie o możliwości pojednania polsko-niemieckiego przeważa we wszystkich analizowanych grupach społeczno-demograficznych. Nieco częściej wierzą w nie jednak mężczyźni (67%) niż kobiety (57%). Opinie w tej kwestii różnicuje przede wszystkim wiek i wykształcenie: najwięcej optymistów jest wśród najmłodszych respondentów - do 24 roku życia (70%), najmniej zaś wśród ludzi starszych - powyżej 65 roku życia (46%). Przekonanie o możliwości takiego pojednania jest tym częstsze, im badani są lepiej wykształceni. Wierzy w nie ponad cztery piąte ankietowanych z wykształceniem wyższym (81%) i tylko niespełna połowa mających wykształcenie podstawowe (49%). Optymizm dotyczący stosunków polsko-niemieckich dominuje w elektoratach wszystkich partii politycznych cieszących się największym poparciem społecznym.

Opinie w tej kwestii w niewielkim stopniu zależą od osobistego stosunku do II wojny światowej. W możliwość pojednania polsko-niemieckiego wierzą zarówno osoby postrzegające II wojnę światową jako raczej odległe wydarzenie historyczne (68%), jak i uznające ją za ciągle żywą część historii Polski, o której należy stale przypominać (61%).

OPINIE O REPARACJACH WOJENNYCH

Uchwałę Sejmu w sprawie reparacji wojennych można rozumieć przede wszystkim jako reakcję na wysuwane przez obywateli niemieckich roszczenia majątkowe wobec Polski i próbę zapobieżenia ich skutecznemu dochodzeniu. Polacy są podzieleni w opiniach na temat tego, czy uchwała Sejmu zniechęci Niemców do wysuwania takich roszczeń: niemal tyle samo osób wierzy, że zapobiegnie temu (36%), co podchodzi do tego sceptycznie (37%).

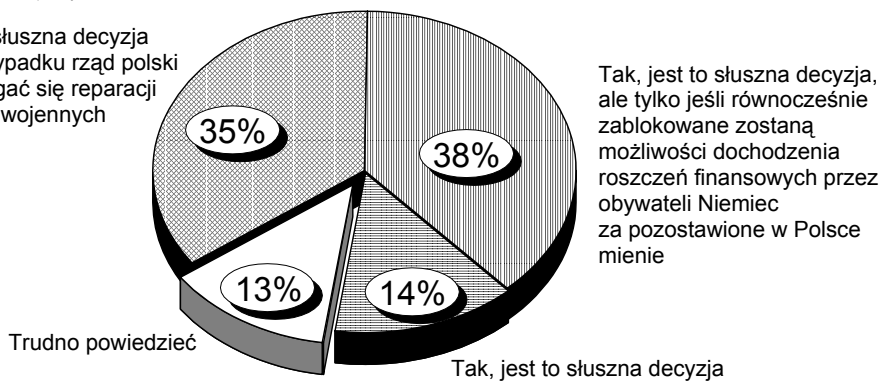
RYS. 3. KILKA TYGODNI TEMU SEJM PRZYJĄŁ UCHWAŁĘ, W KTÓREJ STWIERDZIŁ, ŻE POLSKA NIE OTRZYMAŁA DOTYCHCZAS REPARACJI (ODSZKODOWAŃ) WOJENNYCH I WEZWAŁ RZĄD POLSKI DO PODJĘCIA DZIAŁAŃ W TEJ SPRAWIE. JEDNOCZEŚNIE STWIERDZONO, ŻE POLSKA NIE PONOSI ŻADNYCH ZOBOWIĄZAŃ FINANSOWYCH WOBEC OBYWATELI RFN. JAK PAN(I) MYŚLI, JAKIE MOGĄ BYĆ SKUTKI PRZYJĘCIA TEJ UCHWAŁY? CZY, PANA(I) ZDANIEM, ZNIECHĘCI ONA NIEMCÓW DO WYSUWANIA ROSZCZEŃ FINANSOWYCH WOBEC POLSKI?

Premier Marek Belka zapowiedział, że jego rząd nie będzie się domagał reparacji wojennych od Niemiec. Ponad połowa Polaków (łącznie 52%) skłonna jest zgodzić się z decyzją polskiego rządu -14% z nich popiera ją bezwarunkowo, a 38% uważa, że jest ona słuszna, ale tylko jeśli równocześnie zostaną zablokowane możliwości dochodzenia roszczeń finansowych przez obywateli Niemiec za mienie pozostawione w Polsce. Więcej niż co trzecia osoba (35%) uważa, że polski rząd powinien się domagać odszkodowań wojennych od Niemiec niezależnie od tego, jak rozwiązana zostanie sprawa niemieckich roszczeń finansowych.

RYS. 4. RZĄD POLSKI NIE BĘDZIE DOMAGAŁ SIĘ REPARACJI (ODSZKODOWAŃ) WOJENNYCH OD NIEMIEC. CZY JEST TO, PANA(I) ZDANIEM, SŁUSZNA DECYZJA CZY TEŻ NIE?

Nie, nie jest to słuszna decyzja - w każdym przypadku rząd polski powinien domagać się reparacji (odszkodowań) wojennych od Niemiec

Opinie na ten temat wiążą się przede wszystkim z wykształceniem badanych. Im jest ono wyższe, tym częstsze przekonanie, że Polska powinna zrezygnować z domagania się reparacji wojennych od Niemiec, o ile uda się zablokować niemieckie roszczenia odszkodowawcze. Zwolennikami tzw. opcji zerowej jest 27% badanych z wykształceniem podstawowym, 36% z zasadniczym zawodowym, 41% ze średnim i aż 60% - z wykształceniem wyższym. Z kolei im niższe wykształcenie, tym częstsza opinia, że należy bezwarunkowo domagać się reparacji - tego zdania jest 42% respondentów z wykształceniem podstawowym i tylko 20% z wyższym.

W potencjalnych elektoratach najbardziej radykalni w swoich postulatach są sympatycy Samoobrony, spośród których ponad połowa krytykuje decyzję rządu i uważa, że powinien on podporządkować się uchwale polskiego Sejmu. Również duża część zwolenników LPR uważa, że należy bezwzględnie domagać się reparacji wojennych, jednak w elektoracie tego ugrupowania przeważa (najczęściej warunkowe) poparcie dla decyzji rządu. Z postanowieniem polskiego rządu najczęściej zgadzają się sympatycy UW, spośród których prawie dwie piąte nie uzależniają stanowiska w sprawie reparacji od rozwiązania kwestii niemieckich roszczeń odszkodowawczych.

Tabela 3

Potencjalne elektoraty	Rząd polski nie będzie domagał się reparacji (odszkodowań) wojennych od Niemiec. Czy jest to, Pana(i) zdaniem, słuszna decyzja czy też nie?			
	Tak, jest to słuszna decyzja	Tak, jest to słuszna decyzja, ale tylko jeśli równocześnie zablokowane zostaną możliwości dochodzenia roszczeń finansowych przez obywateli Niemiec za pozostawione w Polsce mienie	Nie, nie jest to słuszna decyzja - w każdym przypadku rząd polski powinien domagać się reparacji (odszkodowań) wojennych od Niemiec	Trudno powiedzieć
	w procentach			
UW	38	42	14	6
SLD	21	44	31	4
LPR	18	32	39	11
Samoobrona	15	24	54	7
PSL	14	50	28	9
PO	12	54	23	11
PiS	11	40	34	15

**STOSUNEK DO CZŁONKOSTWA POLSKI W UE. ZWOLENNICY I PRZECIWNICY
INTEGRACJI O STOSUNKACH POLSKO-NIEMIECKICH I KWESTII REPARACJI**

Od momentu przystąpienia Polski do Unii Europejskiej utrzymuje się wysoki poziom społecznego poparcia dla członkostwa naszego kraju w tej organizacji. W październiku liczba zwolenników integracji jeszcze wzrosła - do 72% ogółu badanych. Podobnie jak w poprzednich miesiącach co piąty Polak zaliczył się do przeciwników obecności Polski w UE.

Tabela 4

Stosunek do integracji wśród ogółu badanych	Wskazania respondentów według terminów badań																	
	2003									2004								
	II	III	IV	V	VI	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VIII	IX	X
	w procentach																	
Zwolennicy	60	58	59	66	67	67	69	63	63	61	60	62	64	71	69	70	69	72
Przeciwnicy	25	24	24	18	18	20	23	30	29	30	31	29	29	20	22	21	21	20
Niezdecydowani	15	18	17	16	15	13*	8	7	9	9	9	9	7	9	9	9	10	8

* Łącznie z tymi, którym „jest to obojętne”

Październikowy sondaż potwierdza obserwowane wielokrotnie prawidłowości, zgodnie z którym wysokiemu poparciu dla integracji sprzyja wyższy status społeczno-materialny badanych (wyższe wykształcenie, relatywnie duże dochody, a także zadowolenie z własnej sytuacji materialnej). Pomimo zróżnicowanego w poszczególnych grupach społecznych i zawodowych poziomu akceptacji członkostwa Polski w UE, we wszystkich analizowanych kategoriach przewagę mają zwolennicy integracji. Po raz kolejny już od czasu rozszerzenia UE poparcie dla obecności Polski w UE zadeklarowała zdecydowana większość rolników (66%). Nadal jednak odsetek przeciwników integracji jest wśród nich nieco wyższy niż przeciętnie (27%).

Zwolennicy i przeciwnicy integracji różnią się w ocenach relacji między Polakami i Niemcami oraz stosunkiem do kwestii reparacji. Największe rozbieżności zdań między nimi dotyczą postrzeganych szans pojednania polsko-niemieckiego. O ile zdecydowana większość zwolenników członkostwa Polski w UE wierzy w możliwość trwałego porozumienia między Polakami i Niemcami, o tyle przeważająca część jego przeciwników wyraża sceptycyzm w tej kwestii. Obie grupy nieco inaczej oceniają także decyzję polskiego rządu w sprawie reparacji. Zwolennicy członkostwa Polski w UE deklarują dla niej - z reguły warunkowe - poparcie, natomiast jego przeciwnicy uważają najczęściej, że rząd nie powinien rezygnować z domagania się reparacji wojennych od Niemiec.

Tabela 5

Stosunek do członkostwa Polski w UE	Czy, Pana(i) zdaniem, pojednanie między Polakami a Niemcami jest:		
	możliwe	niemożliwe	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Zwolennicy	71	24	5
Przeciwnicy	41	49	10
Niezdecydowani	34	31	35

Tabela 6

Stosunek do członkostwa Polski w UE	Rząd polski nie będzie domagał się reparacji (odszkodowań) wojennych od Niemiec. Czy jest to, Pana(i) zdaniem, słuszna decyzja czy też nie?			
	Tak, jest to słuszna decyzja	Tak, jest to słuszna decyzja, ale tylko jeśli równocześnie zablokowane zostaną możliwości dochodzenia roszczeń finansowych przez obywateli Niemiec za pozostawione w Polsce mienie	Nie, nie jest to słuszna decyzja - w każdym przypadku rząd polski powinien domagać się reparacji (odszkodowań) wojennych od Niemiec	Trudno powiedzieć
	w procentach			
Zwolennicy	15	42	32	10
Przeciwnicy	11	25	45	19
Niezdecydowani	9	35	28	28

Polacy spokojnie przyjęli uchwałę Sejmu w sprawie reparacji. W odczuciu społecznym przyczyniła się ona nie tyle do wyraźnego pogorszenia stosunków polsko-niemieckich, ile do pogłębienia istniejących już niekorzystnych tendencji we wzajemnych relacjach. Wskazuje na to malejący od dwóch lat odsetek osób wierzących w możliwość trwałego pojednania między Polakami i Niemcami. Mimo to nadal większość Polaków prezentuje w tej sprawie optymizm.

Respondenci najczęściej uznają za słuszną decyzję rządu o tym, że nie będzie się on domagał reparacji wojennych od Niemiec. Poparcie dla stanowiska rządu jest jednak warunkowe, uzależnione od tego, czy uda się skutecznie zablokować możliwość dochodzenia roszczeń finansowych przez obywateli Niemiec. Można zatem powiedzieć, że Polaków zadowoliliby przyjęcie tzw. opcji zerowej i, jak chcą rządy obu krajów, ostateczne zamknięcie kwestii wzajemnych roszczeń.

Opracowała
Beata ROGUSKA

A N E K S

Tabela 1. Czym jest dla Pana(i) osobiście II wojna światowa?
 1 - Raczej odległym wydarzeniem historycznym, do którego
 nie warto zbyt często wracać; 2 - Ciągłe żywa częścią historii
 Polski, o której trzeba stale przypominać

(%)

	1	2	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	24	73	3	988
Płeć				
Mężczyźni	23	74	3	472
Kobiety	24	72	4	516
Wiek				
18-24 lat	23	75	2	152
25-34	21	77	2	174
35-44	21	74	4	172
45-54	27	69	4	193
55-64	33	63	4	129
65 lat i więcej	20	76	5	169
Miejsce zamieszkania				
Wieś	25	73	3	359
Miasto do 20 tys.	29	68	3	126
20-100 tys.	24	69	7	197
101-500 tys.	21	78	1	190
501 tys.i więcej mieszk.	19	77	4	116
Wykształcenie				
Podstawowe	24	73	3	281
Zasadnicze zawodowe	33	62	4	254
Średnie	20	77	3	344
Wyższe	14	83	3	109
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier.,inteligencja	12	85	2	60
Prac.umysł.niż.szczebła	19	76	4	79
Pracownicy fiz.- umysł.	30	65	5	69
Robotnicy wykwalifikowani	33	67	0	95
Robotnicy niewykwalifik.	14	80	6	56
Rolnicy	23	72	5	52
Pracujący na własny rach.	23	77	0	36
Bierni zawodowo				
Renciści	26	68	5	91
Emeryci	25	71	4	197
Uczniowie i studenci	21	78	1	84
Bezrobotni	21	77	2	116
Gospodynie domowe i inni	34	60	6	54
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	20	75	5	153
spółce właścicieli				
prywatnych i państwa	26	74	0	63
sekt. pryw. poza rolnict.	26	72	3	185
prywatnym gosp. rolnym	19	75	6	50
Dochody na jedną osobę				
Do 300 zł	27	71	3	144
301-500	27	70	4	161
501-900	24	73	3	236
901-1200	22	78	0	80
Powyżej 1200 zł	27	71	3	60
Ocena własnych war. mater.				
Złe	22	74	4	324
Średnie	26	70	4	418
Dobre	23	76	1	247
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	14	78	8	50
Raz w tygodniu	24	72	4	542
1-2 razy w miesiącu	26	73	2	120
Kilka razy w roku	23	74	3	182
W ogóle nie uczestniczy	29	68	2	93
Poglądy polityczne				
Lewica	31	67	2	149
Centrum	26	70	4	311
Prawica	17	81	2	234
Trudno powiedzieć	23	72	5	294

Tabela 2. Czy, według Pana(i), w ciągu ostatniego roku stosunki Polski z Niemcami:

(%)

	poprawiły się	pozostały bez zmian	pogorszyły się	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	32	27	32	9	988
Płeć					
Mężczyźni	31	28	35	6	472
Kobiety	32	26	30	12	516
Wiek					
18-24 lat	45	22	23	10	152
25-34	33	31	30	6	174
35-44	31	32	33	5	172
45-54	27	31	35	7	193
55-64	35	21	37	7	129
65 lat i więcej	20	23	38	19	169
Miejsce zamieszkania					
Wieś	32	28	26	14	359
Miasto do 20 tys.	32	23	38	7	126
20-100 tys.	33	26	33	7	197
101-500 tys.	28	30	38	5	190
501 tys.i więcej mieszk.	33	25	37	5	116
Wykształcenie					
Podstawowe	30	22	31	17	281
Zasadnicze zawodowe	32	34	28	6	254
Średnie	32	26	35	7	344
Wyższe	32	31	37	1	109
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	30	27	42	1	60
Prac.umysł.niż.szczebla	34	37	23	6	79
Pracownicy fiz.- umysł.	34	23	37	5	69
Robotnicy wykwalifikowani	36	33	29	2	95
Robotnicy niewykwalifik.	33	35	21	10	56
Rolnicy	25	31	29	15	52
Pracujący na własny rach.	29	31	34	6	36
Bierni zawodowo					
Renciści	28	22	36	13	91
Emeryci	23	23	40	15	197
Uczniowie i studenci	47	17	22	14	84
Bezrobotni	34	34	26	7	116
Gospodynie domowe i inni	31	21	43	4	54
Pracuje w:					
inst. państw., publicznej	30	35	31	4	153
spółce właścicieli					
prywatnych i państwa	46	23	29	2	63
sekt. pryw. poza rolnict.	32	31	32	5	185
prywatnym gosp. rolnym	25	29	31	15	50
Dochody na jedną osobę					
Do 300 zł	35	33	27	6	144
301-500	30	32	29	9	161
501-900	27	27	39	8	236
901-1200	31	26	36	7	80
Powyżej 1200 zł	30	30	37	3	60
Ocena własnych war. mater.					
Złe	30	23	37	11	324
Średnie	31	30	29	9	418
Dobre	34	28	32	6	247
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	20	29	39	12	50
Raz w tygodniu	31	31	29	10	542
1-2 razy w miesiącu	34	21	37	9	120
Kilka razy w roku	33	26	32	8	182
W ogóle nie uczestniczy	34	17	44	4	93
Poglądy polityczne					
Lewica	33	29	34	5	149
Centrum	28	32	35	4	311
Prawica	30	22	43	5	234
Trudno powiedzieć	35	25	20	19	294

Tabela 3. Czy, Pana(i) zdaniem, pojednanie między Polakami i Niemcami jest:

(%)

	możliwe	niemożliwe	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	62	30	8	988
Płeć				
Mężczyźni	67	26	8	472
Kobiety	57	33	10	516
Wiek				
18-24 lat	70	20	10	152
25-34	66	27	7	174
35-44	66	29	6	172
45-54	61	33	6	193
55-64	62	29	9	129
65 lat i więcej	46	38	16	169
Miejsce zamieszkania				
Wieś	58	32	10	359
Miasto do 20 tys.	63	29	8	126
20-100 tys.	57	31	12	197
101-500 tys.	71	25	4	190
501 tys.i więcej mieszk.	64	30	6	116
Wykształcenie				
Podstawowe	49	35	16	281
Zasadnicze zawodowe	62	31	7	254
Średnie	66	28	6	344
Wyższe	81	17	2	109
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier.,inteligencja	82	18	0	60
Prac.umysł.niż.szczebła	66	25	9	79
Pracownicy fiz.- umysł.	57	30	13	69
Robotnicy wykwalifikowani	67	26	6	95
Robotnicy niewykwalifik.	56	40	5	56
Rolnicy	62	26	12	52
Pracujący na własny rach.	72	23	5	36
Bierni zawodowo				
Renciści	45	42	12	91
Emeryci	55	33	12	197
Uczniowie i studenci	70	18	11	84
Bezrobotni	65	30	6	116
Gospodynie domowe i inni	62	33	4	54
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	66	29	5	153
spółce właścicieli				
prywatnych i państwa	68	29	3	63
sekt. pryw. poza rolnict.	68	24	9	185
prywatnym gosp. rolnym	61	26	13	50
Dochody na jedną osobę				
Do 300 zł	61	32	7	144
301-500	60	34	6	161
501-900	57	36	8	236
901-1200	73	20	7	80
Powyżej 1200 zł	68	26	6	60
Ocena własnych war. mater.				
Złe	55	33	12	324
Średnie	64	29	7	418
Dobre	66	26	8	247
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	53	35	12	50
Raz w tygodniu	62	29	9	542
1-2 razy w miesiącu	59	34	7	120
Kilka razy w roku	58	32	9	182
W ogóle nie uczestniczy	74	21	6	93
Poglądy polityczne				
Lewica	73	21	6	149
Centrum	65	30	5	311
Prawica	66	31	3	234
Trudno powiedzieć	49	33	18	294

Tabela 4. Kilka tygodni temu Sejm przyjął uchwałę, w której stwierdził, że Polska nie otrzymała dotychczas reparacji (odszkodowań) wojennych i wezwał rząd polski do podjęcia działań w tej sprawie. Jednocześnie stwierdzono, że Polska nie ponosi żadnych zobowiązań finansowych wobec obywateli RFN. Jak Pan(i) myśli, jakie mogą być skutki przyjęcia tej uchwały?. Czy, Pana(i) zdaniem zniechęci ona Niemców do wysuwania roszczeń finansowych wobec Polski?

(%)

	Tak	Nie	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	36	37	27	988
Płeć				
Mężczyźni	40	40	19	472
Kobiety	33	34	33	516
Wiek				
18-24 lat	43	31	26	152
25-34	35	40	26	174
35-44	38	38	24	172
45-54	39	42	20	193
55-64	36	39	24	129
65 lat i więcej	27	32	42	169
Miejsce zamieszkania				
Wieś	35	30	35	359
Miasto do 20 tys.	40	38	22	126
20-100 tys.	34	37	29	197
101-500 tys.	39	45	16	190
501 tys.i więcej mieszk.	37	44	19	116
Wykształcenie				
Podstawowe	30	29	42	281
Zasadnicze zawodowe	43	33	25	254
Średnie	40	39	21	344
Wyższe	27	63	11	109
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier.,inteligencja	28	66	7	60
Prac.umysł.niż.szczebła	38	41	22	79
Pracownicy fiz.- umysł.	32	46	22	69
Robotnicy wykwalifikowani	43	36	21	95
Robotnicy niewykwalifik.	36	31	32	56
Rolnicy	43	24	33	52
Pracujący na własny rach.	39	52	9	36
Bierni zawodowo				
Renciści	36	32	32	91
Emeryci	32	35	33	197
Uczniowie i studenci	44	32	24	84
Bezrobotni	36	35	29	116
Gospodynie domowe i inni	33	28	39	54
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	37	48	15	153
spółce właścicieli				
prywatnych i państwa	42	38	20	63
sekt. pryw. poza rolnict.	37	40	23	185
prywatnym gosp. rolnym	40	26	34	50
Dochody na jedną osobę				
Do 300 zł	40	32	28	144
301-500	38	39	24	161
501-900	36	39	25	236
901-1200	37	49	14	80
Powyżej 1200 zł	28	58	14	60
Ocena własnych war. mater.				
Złe	33	37	30	324
Średnie	39	32	29	418
Dobre	36	45	19	247
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	36	30	33	50
Raz w tygodniu	36	34	30	542
1-2 razy w miesiącu	33	41	26	120
Kilka razy w roku	39	38	23	182
W ogóle nie uczestniczy	36	50	14	93
Poglądy polityczne				
Lewica	35	51	14	149
Centrum	41	43	17	311
Prawica	43	36	21	234
Trudno powiedzieć	27	25	48	294

Tabela 5. Rząd polski nie będzie domagał się reparacji (odszkodowań) wojennych od Niemiec. Czy jest to, Pana(i) zdaniem, słuszna decyzja czy też nie?
1 - Tak, jest to słuszna decyzja; 2 - Tak, jest to słuszna decyzja, ale tylko jeśli równocześnie zablokowane zostaną możliwości dochodzenia roszczeń finansowych przez obywateli Niemiec za pozostawione w Polsce mienie; 3 - Nie, nie jest to słuszna decyzja - w każdym przypadku rząd polski powinien domagać się reparacji (odszkodowań) wojennych od Niemiec

(%)

	1	2	3	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	14	38	35	13	988
Płeć					
Mężczyźni	17	40	34	10	472
Kobiety	11	37	35	17	516
Wiek					
18-24 lat	10	38	42	9	152
25-34	14	39	33	14	174
35-44	16	42	30	13	172
45-54	15	43	31	11	193
55-64	19	36	30	15	129
65 lat i więcej	10	30	42	18	169
Miejsce zamieszkania					
Wieś	10	37	38	14	359
Miasto do 20 tys.	14	33	37	16	126
20-100 tys.	16	35	30	19	197
101-500 tys.	17	45	30	7	190
501 tys.i więcej mieszk.	15	39	35	11	116
Wykształcenie					
Podstawowe	11	27	42	19	281
Zasadnicze zawodowe	14	36	36	14	254
Średnie	15	41	32	11	344
Wyższe	14	60	20	6	109
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	10	60	25	5	60
Prac.umysł.niż.szczebla	15	44	28	12	79
Pracownicy fiz.- umysł.	17	34	30	18	69
Robotnicy wykwalifikowani	22	37	30	11	95
Robotnicy niewykwalifik.	12	38	29	22	56
Rolnicy	13	30	36	21	52
Pracujący na własny rach.	21	56	21	2	36
Bierni zawodowo					
Renciści	16	28	41	15	91
Emeryci	12	35	37	16	197
Uczniowie i studenci	7	38	45	11	84
Bezrobotni	12	36	43	9	116
Gospodynie domowe i inni	15	42	28	15	54
Pracuje w:					
inst. państw., publicznej	13	44	34	9	153
spółce właścicieli					
prywatnych i państwa	29	35	24	12	63
sekt. pryw. poza rolnict.	15	45	25	15	185
prywatnym gosp. rolnym	14	29	36	22	50
Dochody na jedną osobę					
Do 300 zł	15	39	32	14	144
301-500	11	32	42	15	161
501-900	13	41	33	12	236
901-1200	15	44	26	14	80
Powyżej 1200 zł	17	52	24	6	60
Ocena własnych war. mater.					
Złe	13	33	39	16	324
Średnie	12	38	35	15	418
Dobre	18	46	28	7	247
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	16	32	33	19	50
Raz w tygodniu	12	38	35	15	542
1-2 razy w miesiącu	17	36	37	11	120
Kilka razy w roku	15	41	33	11	182
W ogóle nie uczestniczy	19	38	34	8	93
Poglądy polityczne					
Lewica	14	50	30	6	149
Centrum	15	43	32	9	311
Prawica	18	35	37	11	234
Trudno powiedzieć	9	29	37	24	294

Tabela 6. Czy osobiście popiera Pan(i) członkostwo Polski w Unii Europejskiej czy też jest Pan(i) temu przeciwny(a)?

	(%)			
	Popieram	Jestem temu przeciwny(a)	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	72	20	8	988
Płeć				
Mężczyźni	76	19	6	472
Kobiety	68	21	11	516
Wiek				
18-24 lat	75	16	9	152
25-34	72	20	8	174
35-44	77	21	2	172
45-54	78	18	4	193
55-64	68	21	11	129
65 lat i więcej	59	23	17	169
Miejsce zamieszkania				
Wieś	64	23	13	359
Miasto do 20 tys.	74	21	5	126
20-100 tys.	73	19	8	197
101-500 tys.	81	16	4	190
501 tys. i więcej mieszk.	78	18	5	116
Wykształcenie				
Podstawowe	59	25	16	281
Zasadnicze zawodowe	69	23	8	254
Średnie	79	17	4	344
Wyższe	90	8	2	109
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	91	6	3	60
Prac. umysł. niż. szczebla	85	14	1	79
Pracownicy fiz.- umysł.	74	24	2	69
Robotnicy wykwalifikowani	81	15	5	95
Robotnicy niewykwalifik.	62	26	12	56
Rolnicy	66	27	7	52
Pracujący na własny rach.	73	18	8	36
Bierni zawodowo				
Renciści	58	30	12	91
Emeryci	66	19	15	197
Uczniowie i studenci	75	16	9	84
Bezrobotni	70	24	6	116
Gospodynie domowe i inni	71	20	9	54
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	81	18	1	153
spółce właścicieli				
prywatnych i państwa	82	16	1	63
sekt. pryw. poza rolnict.	77	15	8	185
prywatnym gosp. rolnym	65	28	7	50
Dochody na jedną osobę				
Do 300 zł	62	29	9	144
301-500	72	23	6	161
501-900	70	19	11	236
901-1200	87	10	3	80
Powyżej 1200 zł	86	12	3	60
Ocena własnych war. mater.				
Złe	60	30	11	324
Średnie	73	19	8	418
Dobre	86	9	5	247
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	59	27	14	50
Raz w tygodniu	74	18	8	542
1-2 razy w miesiącu	74	19	7	120
Kilka razy w roku	69	24	7	182
W ogóle nie uczestniczy	72	18	10	93
Poglądy polityczne				
Lewica	84	11	5	149
Centrum	77	19	4	311
Prawica	78	20	3	234
Trudno powiedzieć	56	26	19	294